

Davle, 16. října 2010

Vážený pane profesore,

se zájmem jsem si přečetl Váš článek o T.G.Masarykovi (LISTY č.5, 2010). V naší rodině jsme měli určitou masarykovskou tradici¹; díky tomu jsme měli bohatou knihovnu a jako student jsem si mohl řadu Masarykových i jiných nepřístupných děl přečíst. Koncem 60.let, kdy jsem studoval, přestal být Masaryk tabu a mohli jsme o něm diskutovat i v rámci výuky (marxistické) filosofie.

Dovolil bych si k Vašemu článku uvést dvě poznámky na doplnění či upřesnění.

Masaryk a Marx

Jedním z Masarykových stěžejních děl je jeho *Otázka sociální*. Vydal ji poměrně mlád a později ji chtěl přepracovat, ale k tomu už se nedostal. Vyrovnává se tam s marxismem (resp. socialistickým hnutím), který velmi významně ovlivnil dějiny XX. století. Marxův přístup sice kritizuje či vyvrací, ale s bojem dělníků za sociální spravedlnost souhlasí. Zatímco u nás je Marx nyní na „černé listině“ a dokonce parlament jej úředně zatratil, v západních zemích je dodnes uznávaným filosofem a ekonomem. Tak např. současný papež ho ve svém „Úvodu do křesťanství“ velmi často cituje. Socialismus navazuje na křesťanství, zejména na Nový Zákon. Ve svém projevu k prvnímu výročí republiky (28.říjnu 1919) se Masaryk k socialismu otevřeně hlásí.

Československá republika a Slovensko

Pracoval jsem na Slovensku v letech 1978-1984 a potom jsem tam ještě řadu let dojížděl. Prožil jsem tam aktivně i Sametovou revoluci. Mohu tedy čerpat ze svých bezprostředních zkušeností a poznatků.

Myslím, že „*Slovenský národ*“ se po roce 1918 teprve konstituoval. První generaci Slováků vychovali čeští učitelé. Slovensko jako zeměpisný celek do té doby neexistovalo, byly to Horní Uhry. Často se citoval výrok jakéhosi uherského grófa „Já neznám žádné Slováky...“. Je také zajímavé, že slovo *Slovák* vzniklo v Čechách, původní název byl Slověn, Slovenka. Na Slovensku existovaly zhruba tři proudy:

- Sloveňští evangelíci, kteří měli blízko k Čechům, používali bohoslužebnou češtinu (kraličtinu)
- „*maďaróni*“ – národnostně nevyhranění Slováci, odchovaní maďarskými školami; uznávali Maďary jako jakýsi „vyvolený národ“
- Sloveňští katolíci, „*matičiarí*“; ti považovali Slovensko za „střed Evropy“

Myslím si proto, že tvrzení, že „Slováci se nebyli ochotni nechat rozpustit v Československé směsi“ za dosti nepřesné. Československá identita se začala teprve vytvářet. To platí v jisté míře i pro ostatní národnosti tehdejšího Československa. 20 let patrně nestačilo na to, aby se upevnila. Myslím si také, že tehdejší události je třeba posuzovat ze širšího, celoevropského pohledu.

Jinak je třeba si velice vážit toho, pane profesore, že připomínáte Masarykův odkaz, který dnešní mladá, ale ani střední generace prakticky nezná. S dnešním konzumním přístupem k životu a prohlubováním sociálních rozdílů by TGM jistě nesouhlasil. Masaryk byl velkou autoritou také pro Jihoslovany.

S úctou

Ing.Jan Matys

¹ Můj dědeček byl Masarykovým žákem a zúčastnil se prvního odboje; Masarykovým stoupencem byl i prastrýc prof.Emil Svoboda.

